

РАДА

Учаскові умови виходу № 134/1917

№	№	№	№	№	№	№	№	№
міс.	6 міс.	7 міс.	8 міс.	9 міс.	4 міс.	3 міс.	2 міс.	1 міс.
—	—	—	—	—	—	10 р.	6:50 р.	8:50 р.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця. — За зміну адреси 60 коп. (при зміні доповнює повинна мати стару адресу).
На повертання авторам рукописів належить прикласти марку, також на листовні відписки, крім відповіді друкуватися не будуть.

Адреса редакції й контори:
У КИЇВІ, ІНСТИТУТСЬКА, 22.
Телефон редакції 64—80. Почт. скринька № 373.
ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА Й ЛІТЕРАТУРНА.
Виходить щодня, окрім понеділків і днів після великих свят.

На IV сторінці:
За 1 рядок в 1 шпальці . . . 40 коп
за кожний ряд.

Особам, що шукають праці на оголошеннях, більше як в 3 рядки в 1 шп. і руб. за 1 раз.

Контора відкрита від 10—6 год. дня.

Ціна окремого 15 к.
№ у Києві
В провінції і 16 к.
на вонзалах

Олекс. ул. № 12. **2-й ГОРОДСЬКИЙ ТЕАТР** Олекс. ул. № 12.
Український театр під орудою М. Садовського.
Сьогодні, 10-го вересня: **УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ**, драма на 5 дій Франка.
11-го: **ПРО ЦЮ ТИРСА ШЕЛЕСТИЛА**, трагедія на 5 дій Черкасенка. — 12-го: **НАЙ-НИЧКА**, драма на 5 дій Карпенка-Карого. — 13-го: **ВОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ**, істор. драма на 5 дій і 6 один Старіцького. — Квитки продаються.

Нічний Театр Купецького Зібрання Українська Група під орудою Т. Колосницького.
Сьогодні, 10-го вересня: **Нещасне Кохання**, на 5 дій.
Повнеділок, 11-го: 1) **НАТАЛКА ПОЛТАВКА**, на 3 дії. 2) **БУВАЛЬЩИНА**. — Вівторок, 12-го: **ПАН ШТУКАРЕВИЧ**, на 4 дії.

ШАТО ТЕАТР-КОНЦЕРТ-КАВАРЕ.
Олександрівська № 12. Телеф. 15-54.
Вже відкрито зимовий сезон. В'їзд до театру від Петровського алеї. Від 9 г. вечора

блискуча програма
40 сольних виступів
Беруть участь: акробати, кудлетисти, дуети модних танців, виконавці романсів, каскадні субретки, ліричні співаки, шансонетки, таворняки, український ансамбль і великий боярський хор.
Подробиці в програмах. — Завідуючий артистичною частиною Б. Я. Савицький.
Ресторан і музика до 2 год. ночі.

Найкращий в південно-західнім краю театр **Вар'єте**
Сьогодні і Щоденно.

Сьогодні в неділю 10 вересня (сентября) 1917 р.
на Печерську, на іншому Юго Зга. 0-а поштрена
рысистога конозводства" бу- 18.000 руб. в тім ЮВІЛЕЙНИЙ ПРИЗ
в розіграній приз на суму до 18.000 руб. часі
в пам'яті жни 10-ти літнього існування ТОВАРИСІВА
лого в 1914 р., 10-ти літнього існування ТОВАРИСІВА
в 5.500 руб. Початок різно о 12 год. дня.

В Печерській гімназії
(на розі Нікольської і Суворовської вул.) на вечірній зміні одкривається
III-Я УКРАЇНЬСЬКА ГІМНАЗІЯ, КАЗЕННА
повноправна в складі підготовчого I, II і III кл. Іспити почнуться 9 вересня (сентября) в 3 години дня. Прохання приймаються що дня від 3 до 9 годнів.

2-й Всеукраїнський Лісовий З'їзд відбудеться у Києві 14 вересня (сентября). Просимо всіх лісовиків прийняти участь. Справки про з'їзд дає Бюро, Київ, Рейтарська № 37, (Повітовий 4—0169—4)

Миргородська повіт. земськ. Управа закликає на посаду інструктора режисера по організації народного театру в повіті, з платнею 300 карб в місяць і безплатний роз'їзд земськими кіньми. Посада до об'єкта зараз. Першочастково будуть мати ті, котрі трудились на народній сцені і обізнав і технічною стороною по улаштуванню вистав. Прохання належить вносити на слідуючу адресу: г. Миргород, Полтав. губ. Миргород. Земська Управа. 3—247—1

Київ, 10 вересня 1917 року.

Давно час! Генеральний секретарь внутрішніх справ обернувся до військового міністра з меморандумом про бранців-галичан. Урядовий орган на Україні вимагає, щоб і до українців прикладено ті полегкості, з яких давно вже користуються бранці-поляки, чехи й інші слов'яне.

Це давно час і пора було зробити. Ми вже не раз зазначали, торкаючись становища наших земляків, які неволею опинилися в Росії, що це єдиний шлях, на якому справді можна побороти їхню надзвичайно важку долю. Одривані од рідних обставин, загнані в неволе здебільшого „на край світа“ — до Сибіру або принаймні до східних губерній, наші земляки за старого ладу покутували свою належність до народу, царизмом на смерть засудженого. Завалося, що з упадком самодержав'я, враз і невинним мученикам полегшає, але — це одна з кричущих суперечностей нашого часу — не тільки не полегшало, а ще гірше стало. Правительством, за великими загальними справами, просто за них забуто, так радикально забуто, що не помогали ніякі нагади, з якими не раз обертались до його україн-

тику пануючих класів. Звичайно, що й під час війни життя не замерло і внутрішня боротьба не спинилася, — навпаки, реакція скрізь і всюди війну та громадську згоду використала тільки на захоплення своїх позицій та злотибг нових. Цензура, примусова служба, обмеження прав людини і т. и. завведено скрізь і всюди, навіть по тих державах, що давно вже й думати забули, що то єсть напр. цензура. І все це робилося під прапором патріотизму, цілком для оборони держави, все це засновувалося на громадській згоді. Ясно, що становище соціалістів, які мусили підтримати такі архиреакційні заходи, було надто важке.

Надто важким зробилося воно останніми часами, коли знову залунали гасла замирення, коли демократичні верстви скрізь в явили свою волю на те, щоб шукати якомога швидше порозуміння і спинити нарешті війну. Ця воля зустрілася з імперіалістичними бажаннями поміркованих та реакційних кругів з їх „лозунгом“ — „війна до кінця“ і зробила співробітництво з ними соціалістів цілком неможливим.

Це тим характерніше, що напр. французькі соціалісти, що входили до кабінету міністрів, зовсім не займали крайнього ставовища, стогучи й сами на позиції оборони. Але разом вони не могли цю позицію витолкувати так, як того бажали реакціонери та імперіалісти. Ті самі причини, що зробили неможливою участь напр. кадетів у коаліційному російському міністерстві, подіяли тим самим способом і на заході, тільки що там соціалісти опинилися в меншості й мусили сами уступити з реакційного складу кабінетів — у Франції так само, як було вже поперед у Англії, як заноситься на те ж саме в Італії. Політичний світ де далі, все виразніше розколюється на два табори: прихильників та ворогів війни і може вже не далеко час, коли всюду, поруч гасла — „війна до кінця“, розлягатиметься й інше гасло — „війна війні“. Це гасло єдине може вивести народи і держави з того бездоріжжя, на яке поставила їх війна.

Біля початків федерації.

Кінець XVIII-го і початок XIX в.в. — це час, коли загальне признание своєї вартості дістало не тільки особа людська, але й нація. Під впливом з одного боку, ідей французької революції, головним чином декларації прав людини і громадянина, під впливом, з другого, американської війни за визволення й низки європейських війн початку XIX в. — перед народами вставало питання про власну долю, про свою майбутність, не як державних організмів, а з оглядом на нації, як колектива людського, об'єднаного культурними, а не самими політичними ознаками. З'являються національні організації визвольної природи, народжується теорія національності в філософії Фіхте Старшого, одбувається у всіх національних національностях ототуний процес романтичного захоплення ідеєю народності й національного відродження. І зароджується надгробна захитаність хресте на мочалх живих похованих „не історичних“ націй. Кладовище народів став повне воскреслих ерців, в імусом покладає на холодне ліжко національної смерті.

Серед воскреслих слов'янських народів був, як знаємо, і народ український. Ознайо вопростав в'н зв'язані руки в літературних фактах свого відродження, але разом з тим виступав він рішуче і до політичної волі, до справляючого урядкування національностей безсусуння на своїй землі. Автономні традиції ще жили в пам'яті українців і закликали об'єднати знову українців вихід з мертвучого

централізму, що заганував був на руїнах українських вольностей. Правда, неукліпці вели тут перед, бо знов обезкровлено мозок українського народу новим „исходом“ інтелігентних сил, але вже самим фактом свого існування він ставив на чергу дні справу міжнародних стосунків на своїй землі і впливав на їх розв'язання. Цю постановку і це розв'язання знайдено вже на початку XIX в. в федерації, що починала свою тяжку, хрестину путь тут таки, в Києві, де й нині одбувається з'їзд народів, які стоять за федеративний принцип у державному житті. І нема в цьому нічого дивного, бо ще старі слов'янофіли, як Гильфердинг, завважили, що Київ і Україна ближче стоять до Слов'янщини і через те перші можуть витягнути ідею слов'янського єднання, а вона вже — додамо від себе — невідмінно доводить до думки про порозуміння між народами взагалі, до ідеї світової згоди та федерації.

Сто років тому, 12 березня 1818 р. засновано в Києві масонську ложу „Соединенныхъ Словянъ“, що мала, як видно, спеціальні завдання політичної й громадської природи. Сама назва її та знак — отой хрест з написом „Jedność słowiański“ — ці завдання ставлять вразко. В ложі, — доводить історик масонських організацій, невідомий Семеновський, — членами було багато поляків, росіян та українців, і сама назва її показує бажання встановити дружні зв'язки між цими трьома частками місцеві людності“. Але — треба думати — справа йшла не тільки про місцеві справи та стосунки. Ідея слов'янської єдності, звичайно, сама вже виходить поза межі місцевих справ, і вже це одно свідчить, що ложа „Соединенныхъ Словянъ“ мала й ширші завдання, обіймаючи своїми думками цілу Слов'янщину, як перший ступінь до федерації народів. В усякому разі цю ложу треба поставити, як перше кітце в тому ланцюгу федеративних змагань, що вже за кілька літ виявляли себе рішуче й ясраво на київському ж такі грунті в таємному політичному товаристві, яке теж звалось „Соединенными Славянами“.

Це таємне товариство вже безоглядно стоє на федеративній ґрунті і в своїй програмі особливо його підкреслює. Як пише один з найважливіших членів „Общества соединенныхъ славянъ“, Горбачевський, „товариство за головну мету мало визволення всіх слов'янських племен од самовласти та знищення національнх і зневажливих зародків між делами з них, і подання всіх слов'янських земель у федеративній спілці“. Кожна держава в федеративній цієї спілки у своїх внутрішніх справах мала бути цілком незалежною й тільки спілці справи федерації підлягали б федеративному конгресові. Відповідно до цієї мети бачимо у „слов'ян“, як звали себе члени цього товариства, і деякі одміни в тактиці, якими вони рішались од централістичного „ложного общества“, що існувало тоді ж таки на Україні. „Южани“ мали на думці єдино счинити військовий бунт на дуже централізованих основах; „слов'яне“ ж дбали про широку політичну роботу, до якої аятагали заступників усіх класів громадянства, провадючи планову й організаційну праганняу Доля декабрестської змови і разом повстання на Україні показали, що власне „слов'яне“ мали рацію, хоч і мусили тоді поступитись перед тактикою своїх антагоністів.

З членів масонської ложі, що мали зв'язки потім і з товариством „Соединенныхъ Славянъ“, особливо для нас цікавий полтавський дідч Василь Лукашевич, що разом заснував був і якийсь бачиче невідоме українське товариство, щоб зобувати незалежність України. Товариство було, зяється досить численне і мало зносини як з російськими, так і з польськими політичними товариствами. Живим мостом між українцями та поляками і росіянами був відомий Тимон Назарук, що, як сам казав, „перший приєдна-

заявив про права української нації“ на таємних зборах у Васильковій перед повстанням 1825 р. Коли хтось з декабрестів, розпочинаючи напад, сказав, що тут зібрався всі слов'яне, то Падуря попрохав собі слова. „А знаєте панове, — обернувся він до присутніх, — ми забули про одия великий слов'янський народ... про господаря цієї хати, де ми зібрався, забули про український народ“. Таким чином, само життя на Україні вивергло вала ті федеративні думки, що від цих першотних організацій доходили і до пізніших діячів, липаючи свої сліди в їхній ідеології. Возперечно, напр. що про „Соединенныхъ Славянъ“ знали Кирило Мефодієвський братчики, — принаймні у Костомарова від час тусу між ними паперами взято і статут цього товариства. А з другого боку визначним членом його був Драгоманов, дядько нашого великого письменника, що став одією одних з найкращих теоретиків федералізму й палким його пропалатором. Так протягуються нитки з далекого минулого до пізніших органів нашої самосвідомості.

Коли не лічити навіть Кирило-Мефодієвського братства, що з'язало себе цілком з федеративною справою, то й то, як бачимо, Київ записав себе глибоко в історію федеративного руху в Росії. Тут народився федералізм, тут він свої перші кроки ставив, тут викохав своїх перших прихильників і тут же освятив себе кров'ю перших мучеників. І за сто літ починає вже й сходити те насілля, що перші діячі федеративного руху на київській землі засіяли...
Седей сфрзев.

Становище духовенства.

В перші дні революції, коли й над Україною воля сонцем засіяла, все живе потяглося до того сонця; відбувались величчі з'їзди, громадянство всіх ставив єдиною до купи для спільної праці на користь воскреслої України. В ті радісні дні і духовенство подало свій голос в національній справі. На перших зборах лунало українське слово із уст духовних отців, які уважно одгулювали на всі громадські події і прислали своїх представників. Архипастірі заявляли зібранню зо всіх кінців симаж України, що пришло їх на збори серце, яке дала їм Україна. Такі явища дозволяли думати, що демократична частина духовенства піде поліцз з другими верствами українського громадянства в культурній праці серед тежого людю і тим змеє ту цямку, яку покляло на влого самодержав'я. З часом обставини змінилися, а з тим потроху змовоає голос духовенства в українській справі. Який обрій сонця свобода почав покриватись кривавим серпанком, а чорні вороги підняли клеїт над волею народною і перше всего над національним самовизначенням України. Демократія українська поруч з демократією російською повеаа уперту боротьбу з контр-революцією, але в той час вже не чути голосу демократичного духовенства — воно зовсім замовкло. Правда, до того було багато причин. Чорна сотня, зневірившись в можливість озбити єднання демократії української з російською, почала свою бруду роботу з протилежного кінця. Почалося залюкування обивателя такими міркуваннями. Коли допустити автономію України, то тим самим треба допустити й самостійну українську церкву і це, овіля, українські „сепаратисти“ намагаються зробити. Але коли ще можна озолотити революційним способом самостійність України, то ні божеські, ні церковні закони не дають основи для такого одділення церкви, бо в таких разі всі православні українці мусять стати одступниками й зрадицями єдиної російської православної церкви та її святодів.

Такі хитроумні планети піднімає левий-небудь професор, щоб швидко повернути імовірні й обавляти. Можна

було чекати, що хто-небудь з розв'язаних пан-отців доведе таким "професором" всю безпідставність таких витворів, але того ми не бачимо. А вже ж істине православна церква сербська, болгарська; вона не підлягає російському синододі; одначе ніхто ще не дозволив собі вважати сербів за одступників та зрадників.

Нарешті єсть у нас буковинська православна церква; там православні стоїть далеко вище, як в Російській державі під главенством синоду; нема там місіонерів, але нема і сектантів і переходу православних в иншу віру. Все це могли б докладно розказати духовні пастирі своїм духовним дітям, але вони мовчать і тим допускають розповсюдження облудливих байок чорних ворогів... Де ж ті духовні пастирі, яких українське серце приводило на збори?.. Чого вони замовкли?.. А час не жде. Булується мове життя і вимагає од усіх живих сил країни участі в тій перебудові. Як перебудувати українське церковне життя, дав указівки єпископ Никон, але малодушні побоялись йти показною дорогою. Думки єп. Никона що до самостійної організації української церкви особливо треба поновити тепер, коли відбувається собор у Москві і так ясною означилося його напрям. Треба признати, що мовчання в такій відповідальній час відіб'ється на самому ж духовенстві. Все частіше проходять чутки в газетах, що селяне висюють резолюції, щоб забрали від них священника, а коли його не за іграють, то сами-вигонять з села. Те показує, що між паствою і пастирем нема згоди; що п. стир не шукає єднання з прихожанами, а по старій звичці здирає гроші за треби.

Пора стати на новий шлях, а то "буде каяття—та вороття не буде".
С. Гай.

На фронті.

В однім з бойових корпусів румунського фронту над-вечір 29-го серпня невоєв блискавка промайнула і всіх біляш чухлх воєнів вразила страшна звістка. Добре організованим способом армійський комітет ІХ армії розповсюдив радіограму про те, що генерал Корнілов, ставши на чолі контр-революційної змови, прославивсь до Петрограда. Його мета—скупити Тимчасовий Уряд і захопити владу. Уряд змістив Корнілова з посади. Центральні комітети проголосили його зрадником і ворогом вітчизни. І армійський комітет закликає не слухати наказів Корнілова та його одноподумців-зрадників; він запрошує нас усіх підперати Тимчасовий Уряд і вірних йому людей з військового начальства.

Чесподівача звістка сколихнула сотні тисяч людей. Це тут як-раз яеспоєвно було на фронті. Тут, одходячи на схід, воєки виправдувалися тим, що вони "активно протестують проти волеуздання знов карі на смерть". Тут перед цим різьбий прорив обговорювався пильно і з недобрими для сучасних керманців російської політики додатками; а саме перед 29-м хтось цутив був чути про одібрання знов російцями Рига і взятих в полон 180 тисяч германців. І от у цей казан, що яклетів і загрожував—кинуто велику звістку про державний переворот, який надумано найвищим військовим начальником.

Я пишу це під першим враженням, не знаючи, що день мабутий нам принесе. Але атмосфера враз напружено й густо змінилася; почувается велика нерівновага там, де так треба спокою й планової активності. І вже вчора, згяряча, почулася обурююч вигук: "Отакі воєни всі, старі, кадрові офіцери! Тільки з молодими йти нам, салдатам, країної долі-волі добувати". А сьогодні заарештувано полковий комітет командира полка, що одверто і голосно висловлював свої монархічні погляди. Що ж несе нам завтра—те нікому невідоме. Знаємо тільки, що коли піде в крає боротьба за владу, то фронт спокійний не востанеться, а прийме участь у тому, як вирішається доля народів Росії.

Цей факт розкриває нам суттє фронтних настроїв і відносин. Ми бачимо, як стихійно, часто не здаючи собі справи, добивається воляцька маса, щоб дізнатись правду про сучасний момент. Багато пради дістається більш свідомим людям і організаціям. Розгортає в такий час широкую діяльність і українська організація, внаслідок чого себе самої й для інших наших національнi народи інтересом. Але тривожно, мов на вулкані, під грокіт гармат і мін, проваляється ця справа і не може бути певности, що вона піде шляхом повільної розважливой роботи, не зашкандилявши цілости в силі бойового фронту. Хоружий Силенко.

З'їзд народів.

8 вересня.

Зачальні враження.

На перший день з'їзду зібралось всього 50 делегатів. Прибули представники білорусів, латвішів, естів, литвішів, кримських татарів, грузинів, "дожських козаків і євреїв". Від багатьох інших народів надійшли телеграми, що їхні представники йдуть на з'їзд.

Отже вказу зала засідань Педагогічного музею має чимало вільних місць, зате на хорах повнісінько гостей. Не тільки всі місця зайняті, але і стоїть багато людей. Квітки на хорах розібрані були ще 5 вересня, коли їх почали видавати. Перед відкриттям з'їзду в вестибюлі музею зібралось сім'я бажаючих почасти хоч на хори, але квіток уже не було.

Відкриття з'їзду.

Відкрив з'їзд голова Центральної Ради М. Грушевський в пів другої години дня.

Ім'ям Центральної Ради, яка взяла на себе поци сліжками з'їзду, я маю честь оповістити це зібрання відкриттям. Ще національний український з'їзд дав Центральної Раді доручення сліжкати з'їзд народів, але вона не дуже квапилась сліжкати його, сподіваючись, що за цю справу візьметься якась инша установа, або національна організація. Зпочатку з'їзд призначено було раніше, але через деякі причини його відсрочили до цього дня... Дуже приємно, що ви всі, не вважаючи на відомі труднощі дороги, з'їхались сюди...

Ще раз вітаю вас від імені Центральної Ради і оповіщаю з'їзд відкриттям.

Президіум з'їзду.

Після короткого інформаційного доповіді секретаря організаційної комісії з'їзду М. Любінського з'їзд обирає президіум.

За почесного голову з'їзду обрано проф. М. Грушевського.

За голову К. Багман (латиш), І. Барташвілі (грузин), В. Вельський (литовець) і М. Шрай (українець).

За секретарів А. Сеттаров (татарин) і А. Цициков (українець).

Президіум заявив свої місця за столом під гучні оплески присутніх, після чого оповіщено було невеличку перерву.

Знов розпочато було засідання під проводом І. Барташвілі. Засідання це тяглося не більше 1 1/2 години.

Висловившись тільки представники Центральної Ради, тимчасового правительств, Генерального Секретаріату, київської мійської думи і поляків.

Промова М. Грушевського.

Високоповажани товариші і дорогі гості. Очевидно не przypadком так трапилось, що з'їзд народів зібрався в Києві. Київ здавна був осередком федеративної ідеї. Не говорячи про давніші часи, уже Кирило-Методієвське братство цілком поважало поставило питання про федеративний устрій Росії. З той пори ідея ця безперестанно жила на Україні дожидаючись кращих часів.

В новітні часи М. Драгоманов знову підніс ідею федерації, і не тільки в Росії, а в цілій Європі. Ще пізніше, уже тим поколінням, до якого належу я, ідея федерації піднесена була українським представництвом в першій Державній Думі, але для цього ще і тоді не прийшла пора.

Згадавши далі про поборників ідеї федералізму—неукраїнців, промовець спинається коротко на діяльність В. Обнінського і запрошує присутніх вшанувати пам'ять цього діяча вставанням. (Всі встають).

Значивши про ту опозицію, з якою ставилась до ідеї федералізму не тільки праві, а почасти і ліві російські елементи, проф. М. Грушевський вяснив що українське громадянство не розуміє нового вільного устрою держави без федерації і ніколи від цього гасла не відступить.

Під кінець промовець вказав на ті ознаки, які свідчать про піддержку ідеї федералізму також і иншими народами Росії, висловивши щире привітання делегатам від імені Центральної Ради, закінчив висловом надії, що ідея федералізму надалі буде служити народам проводячим компасом.

Промова М. Славинського.

Представник Тимчасового правительств М. Славинський, привітавши з'їзд зазначив той факт, що з'їзд народів Росії зібрався не в столиці держави, а в Києві. Цей з'їзд повинен було склакати само правительств, але воно тепер замало заклопотане. В тому, що з'їзд сліжканий не ро-

сійським правительством, а Центральною Радою, нема нічого дивного, бо в наш час не повинно бути централізму і поділу на державні і недержавні народи, а всі народи мають бути державними... (Оплески).

Сама громадянська воля в державі ще не забезпечує народів від національного гніту. Так забезпечення можливе тільки при автономному ладу.

Новий лад в Росії уже оповіщено республіканським. Установчі Збори, безсумнівно, підтвердять це. Вони навад не підуть, а можуть піти тільки далі вперед. Уже і тепер ми зібрався в Києві,—столиці фактично автономної України. (Оплески).

Правительств іде на зустріч тій праці, що веде не тільки до автономії, а і до федерації (плески). Та до чистих форм федеративности в Росії ми ще не скоро дійдемо. В першу пору автономія країв і народів Росії буде виявлятися в різних формах: від крайового земського самоуправління до широкого національно-територіальної автономії. Для цього прийдеться багато попрацювати. Народи і краї Росії уже до цієї праці взялися. Правительств з свого боку утворило особливу раду в справі крайової реформи... Тільки спільною працею утворимо буде в Росії демократичну федеративну республіку.

Промова О. Шульгина.

Генеральний секретар національних справ О. Шульгин на початку промови зазначив, що генеральний Секретаріат національних справ буде в своїй праці керуватись взазівами і постановами цього з'їзду.

Згадавши про той страшний національний гніт, який панував над українським народом до революції і пер йшовши коротенько події останнього часу, часу національного відродження України після революції, О. Шульгин підкреслює той момент, коли українська і неукраїнська демократія на Україні прийшли до порозуміння і висловили певність, що це порозуміння назавше остаточно. На цьому з'їзді повинно утворитись ширше порозуміння і єднання всіх демократій Росії для спільної праці на добро кожного народу всієї держави.

На статую коротко висловлюються ще два промовці.

Київський міський голова Е. Рябова зазначивши що нігде в Росії автономістичний рух не виявився в такій бурхливій формі, як на Україні, вітає членів з'їзду, яко представників народів, котрі теж прагнуть автономії та федерації, і висловлює сподіванку, що скоро Росія буде зватися демократично—федеративною республікою.

Представник польського демократичного центрула Кюмль заявивши, що поляки прагнуть самостійної польської держави, в з'їзді федералістів участі не візьмуть, шире вітає з'їзд і бажає йому успішної праці.

Промовець також зазначив, що самостійна польська держава не буде зазіхати на сусідське добро, а буде жити в добрій згоді та братерстві з своїми сусідами. Сила народів держави не багатіями, а братами по розумінням. Пора уже покінчити раз назавше з розбоями і грабінництвом народів народами. Від цієї пори кожен народ повинен бути господарем в своїм краю. Де б не жили поляки між иншим народом, то вони завше будуть дбати про добробут того краю і підтримувати справедливі змагання того народу, який в більшості живе в даному краю. Так само поляки будуть поводитись на Україні до господарів цього краю—українців і сподіваються, що ті національнi меншости, які живуть на польських землях, будуть платити їм тою ж самою доброзичливістю.

Голова зборів, подякувавши представникові поляків за привітання з'їзду і, вважаючи на залву поляків, що вони в з'їзді не будуть брати участі як дійсні його члени, запрошує польське представництво остатись на з'їзді за почесних гостей.

Після цього голова оповістив, що засідання скінчено і слідує призначено на 11 1/2 год. ранку другого дня.

9 вересня.

Розпочинається засідання в 12 год. дня. Головує Вельський. Делегатів на початку засідання мало. Ще менше, проти вчорашнього, членів Центральної Ради. На хорах також нема і пологаних той публіки, що була першого дня,—то було свято, а сьогодні буден день.

На початку засідання голова вторманського засідання І. Барташвілі оповіщає, що на нараді, яку мали члени з'їзду вчора ввечері, ухвалено

з'їхати докучи два розділи порядку денного з'їзду: привітання і повідомлення з місць.

Промова.

Перше слово дається представникові місцевого комітету партії російських соціалістів-революціонерів Сухових. Промовець розповідає коротенько історію партії і її відношення до національної справи і до ідеї автономії та федерації. Вільш докладно він спинається на відношення "русской революційної демократії" до української справи, згадуючи вчорашні слова О. Шульгина про вороже відношення до цієї справи як російських реакціонерів, так і революціонерів. В цій частині промови Сухових виправдовував таке відношення російських революційних партій тим, що, мовляв, національний рух не завжди був демократичним і революційним, та що діючи національного руху готові бувають часом віддати здобутки революції за свої національні і буржуазно-класові інтереси. Промова взагалі була досить путана. Приганено було для чогось "награвляваніє національностей в Закавказзі" ще за царського ладу, густо пересипано промову такими виразами, як "общіє інтереси революції", "задачі революційної демократії" і таке инше.

Представник "трудовой народно-соціалістической партії" Гендельман каже, що ця партія ніколи иначе не розуміла справжнього народоправства і самоозначення народів, як в формі федерації і ширшої автономії країв і народів. Коли вийшов перший Універсал Ц. Ради і з цього приводу стали ширяться наклепи, що Україна хоче відокремитись і т. инш., то бувшій тоді з'їзду партії доручив своїм київським делегатам спростувати ці наклепи. Партія і тепер вітає з'їзд і бажає йому успіхів в його праці.

Гіндес прочитує досить довгу декларацію від імені організації євреїв сіоністів. В декларації висловлюється погляд партії на способи забезпечення прав національних меншостей і побажання, щоб нарешті здійснені були ідеали справедливості і волі.

Від єднаної єврейської соціалістичної партії говорив Шап. Він виславляв домагання забезпечення національних прав тих меншостей, котрі ні в яким краю Росії не мають більшости, а всюди є в меншости. Таке забезпечення можливе через персонально-національну автономію. Тільки через це забезпечення прав всіх національностей утворено буде той міцний ґрунт, на якому зможуть держатись здобутки революції в Росії.

Борохов, представник "Полей-Ціон" говорить про двобичну федерацію в Росії: федерація країв і федерація народів. Підкреслює також, що національні права таких народів, котрі нігде не живуть в більшости (як наприклад євреї), повинні особливо забезпечуватись державою, через основні закони держави.

Голова Українського Військового Генерального Комітету С. Петлора Український рух захопив всі шари українського народу. Зовсім несправдливо говорять, ніби то зпочатку національний рух спирався тільки на науковий шар української людности. Рух ширився з самого початку в демократичних масах, як в війську так і в містах. Такі заціодворення завше були до всякого національного руху. Заціодворення ці виявляють навіть у наших товаришів, революціонерів по переконанях, з той звички централістичного думання, від яких зовні досі не можуть визволитись. Через не їм так трудно порозумітись з нами.

Далі промовець говорить про українізацію війська і, між иншим, каже, що, що-би не трапилось, а від цієї справи українці не відступляться і не залишатимуть її. Він укріплює націоналізацію війська з погляду інтересів як боєвих, так і чисто культурних, а також в інтересах використання голосів воєнів-українців підчас виборів до Установчих Зборів.

Я твердо переконалий, що Росія стоїть на краю згибелі, коли вона не звернеться до живого джерела сил народів, які її складають. Всі ми—українці, татари, грузини і всі инші—народи держави, є країні Росії і всі повинні нею правити... В цьому ратунок вашої долі,—закінчує С. Петлора.

Промову вяривають гучними оплесками.

К. Лукашевич, представник польської партії соціалістів-революціонерів вітаючи

з'їзд, висловлює думку, що природним завершенням прагнення народу до волі є утворення незалежної національної держави. Цю думку поділяє і та партія, від імені якої промовець виступає. Поляки уже майже дослали свого ідеалу і тепер бажають всім иншим народам утворити своє життя так, як самі того хотять.

Домов, представник козаків південно-західного фронту. Згадує, що так само, як і національні рухи, козацький рух весь час обвинувачують в контрреволюційности. Козацтво завше було оборонцем пригноблених і ніколи не накладе кайдани на когось то не було. Про це свідчать присутність на цьому з'їзді народів представників козаків. Козаки зорганізувались і єднались для того, щоб боронити свої козацькі вольности і права. Козаки сподіваються тільки на власну силу і на міцну організацію.

І. Мачаваріані, представник грузинської націонал-демократичної партії, привітавши Батьківщину Шевченка, згадує, що і Грузія і Україна в свій час протистали до силки Росії, але Росія Романових обернула ту спілку в неволю. Тепер ярмо скинуть і треба думати не про те, щоб розірвати старі договори, а про те, щоб ці договори іновити. Потрібна міцна організація і єднання національностей, щоб добились визволення своїх країв, бо ніяка велика держава, а особливо мало-культурна не признає по добрій волі прав малих народів.

К. Багман, представник латвійських організацій, досить докладно розповідає про становище та історію Латвійського народу. На край латвішів уже здавна зазіхали різні сусідні народи, але народ латвійський завше давав їм належний опір. Уже сама назва Балтійського моря (від латвійського слова) "балте"—(білий) свідчать про те, що латвіші з самої давньої пори живуть на берегах цього моря. Латвішам найбільше пришлося витерпіти від німецького гноблення а в останні часи не менше і відросійського. Тепер латвіші вірять що коли їм і иншим народам забезпечені будуть національні права, то аж тоді Росія стане на справедливий шлях.

На цій промові ранішні засідання спінчується і оповіщається перерва до 4 год. ввечора.

Привітання по телеграфу. Петербург, 8.

Петербурзька організація демократичної партії Латвії вітає з'їзд яко справжнього оцігуна долі народів і однодушно висловлює йому почуття безмежного довіря і братньої згоди. Ми певні, що згідно з кращими замірами братньої Ради, з'їзд буде всіма силами обстоювати святе право всіх народів Росії на самоозначення, памятаючи, що тільки в демократичній федеративній республіці полягає правдива основа непохрушного єднання народів і могутня підпора їх спільної праці.

Могилів Подільський, 8.

Українці окремої телеграфної роти шире вітають представників вільної російської федерації. Інтернаціонал народів Росії хай покаже приклад всевітньому інтернаціоналі та доведе до згоди братні народи всього світу. Хай живе Російська демократична федеративна республіка.

Після обідньої перерви засідання відновлюється о 4 1/2 год. ввечора. Продовжуються привітання і справоздання з місць.

Першим виступив представник латвійської соціал-демократії К. Сервант, а після нього представники мусулманів—Юсуф Мустуфал, Бен Ізіров та Ожеп-Вашаф.

Надзвичайно гарну, повну волю і експресії промову сказав член президіума з'їзду грузин Барташвілі, котрого всі присутні, як вказу, такі на хорах майже за кожною фразою пересипали оплесками. Деякі місця цієї промови вимикали щирий ентузіазм.

Вольдемар, представник литвін розповів про організацію литовського народу і його прагнення. Литвіни бажають утворення незалежної литовської держави, але розв'язати цю справу не так легко бо питання про литовську державу є питанням міжнародним. В той час, як польська держава признала обидві воєнні коаліції, на признавня держави литовської не спромоглась до сей пори ні одна з воєнних сторін.

Другий представник литвін—Бельський прагнучий до думок, висловлених його попередником.

Промовець каже, що литвінське во- дуже втішати, коли з Литви утворе-

но буде під часом, опією державу б'єт.

Такої незалежності литви не хотять. Їх метою не є держава незалежна як така, вони розуміють цю незалежність, як продукт самостворності народної. Литовські соціалісти хотять, щоб Литва ввійшла в федерацію з іншими народами...

Деякі соціалісти в Росії вважають негайне розв'язання національних питань "ударом в спину революції", але чому вони не вважають таким "ударом" декретування в Росії республіки до Установчих Зборів...

Після цієї промови М. Грушевський в позачерговій заяві повідомляє, що зараз в цій самій залі почнеться засідання Малої Ради і запрошує членів з'їзду залишитися на цьому засіданні гістьми.

Голова зборів оповіщає засідання спілченими, і слідуюче засідання призначається на 11 год. ранку другого дня.

У Києві.

Копія постанови Виконавчого Комітету Ради Селянських Депутатів київського гарнізона з двох днів затвердження Генерального Секретаріату.

Виконавчий Комітет Ради Селянських Депутатів київського гарнізону вітає правомочний Генеральний Секретаріат при Українській Центральній Раді і бажає йому продуктивної праці на користь трудящого народу.

Партійний з'їзд української трудової партії. Київський комітет партії скликає в кімнаті цього місяця вересня, (під час пленарних зборів Центральної Ради), перший партійний з'їзд української трудової партії.

Київський Комітет партії видає "Нарис програму української трудової партії" і розіслав на провінцію для ознайомлення широким колом громадянства.

На першому партійному з'їзді має бути розглянуто і остаточно ухвалено програм і тактику партії, а також відношення до других українських соціалістичних партій, справа виборів до українських та російських установчих зборів та інше.

Провінційна організація та гуртки українців-трудящих повинні ще до партійного з'їзду розглянути на своїх зборах нарис програму партії, а також обговорити інші питання, що входять в програм партійного з'їзду, та намітити делегатів на з'їзд.

Програм майбутнього з'їзду намічено так:

1. Сучасний мент і питання миру;
2. Доклади з місць;
3. Програм української трудової партії:
 - а) національно-політичне питання,
 - б) земельна справа,
 - в) робітничі питання,
 - г) військова справа,
 - д) тактика партії.
4. Справа організації;
5. Вибори до українських і російських установчих зборів і питання про блок;
6. Відношення до російської трудової нар. соц. партії;
7. Вибори Центрального Комітету укр. труд. партії;
8. Біжучі справи.

В справах з'їзду і організаційних слід звертатися доставно по адресі: Київ, Центральна Рада. Бюро української трудової партії.

Клуб "Освіта". На Караваїні заснувався робітничий клуб "Освіта" з завданням дати своїм членам культурно-просвітній та естетичний розвиток. Бажаючих вступити в члени цього клубу просять звертатися до канцелярії щоденно від 9 до 9 год. веч.—Київ, Караваївка, Нижня вул. ч. 2 б.

можливості Рада поверне витрату на подорож.

Клуб швачок та нравчих Укр. Жін. Союзу урядив дві кооперативних швачкових майстерні: перша на Володимир-Либодівській, 10, м. 1., друга на Мик.-Вотанійській, 13, м. 5. За овочення на білизну та убрання приймаються в майстернях від 10-00 до 6-00 год. щодня, окрім свят. Приймаються до шиття й українські убрання, а також різні вишиття, гаптування тощо.

Товаришки й товариші, підтримайте українську демократичну організацію. Годі вже працювати на чужих хазяїв. Працюйте самі на себе, заступайтеся до клубу і йдіть працювати в свою товариську майстерню. При майстерні буде уряджено і кооперативну їдальню. Членська вкладка до клубу 2 карб., а пай до майстерні—5 карб. Заліснутися і одержувати пай треба на Фундуліївській 61, м. 1. в Раді Укр. Жін. Союзу по помешках, середях і п'ятницях від 5-ти до 7-ми год. Там же запис до членів союзу.

Збори комісії по організації Науково Педагогічної Академії одбудуться в вівторок, 12 го вересня, о 6-ій год. веч. в клубі "Родина", Володимирська 42. Просять неодмінно прийти всіх членів.

"Українська пісня і музика" В понеділок, 11-го вересня, о год. 6-й веч. в українському клубі (Володимирська 42) відбудуться збори Відділу Генерального Секретаріату Народної Освіти "Українська пісня, музика і музична освіта".

Порядок дня: 1) відозва-анкета відділу в справі організації народних хрив по Україні; 2) статут Київського Українського Хору; 3) біжучі справи.

Збори української трудової партії. Сьогодні (10 вересня) відбудуться чергові збори київського ком. тету партії в Педагогічному музею. Початок о 1 год. веч. Просять прийти всіх членів. На черзі обміркування докладів та інші важні справи.

Українське Технічно-Агрономічне Т-во "Праця". В середу 13 вересня о 7 год.ніч вечера загально зібрання агрономічної секції Т-ва "Праця"—"Сільський Господар" в помешках Т-ва на Терещківській вул. № 13, 27.

- Порядок дня:
1. План діяльності секції—"Сільський Господар".
 2. Всеукраїнський агрономічно-економічний з'їзд.
 3. Вибір делегата до підготовчої комісії до всеукраїнського агрономічно-економічного з'їзду.
 4. Вибір делегатів до всеукраїнського агрономічно-економічного з'їзду.
 5. Біжучі справи.

На зібрання просять всіх агрономів, котрі живуть в Києві, без огляду на те, що вони і не є членами Т-ва "Праця".

Засідання комітету Всеукраїнської фельдшерсько-акушерської спілки, яка заснувалася на 1-му всеукраїнському фельдшерсько-акушерському з'їзді 5—8 серпня цього року, відбуваються щотижня по понеділках о 7 год. веч. на Тургенівській вул. № 32.

Збори Т-ва "Волощина" відбудуться 10 вересня (в неділю) в 5 год. вечера, Желязська 20.

Загальні збори української спілки проф. робітників відбудуться у неділю 10 вересня о 5 г. дня в залі клубу "Родина" В. Володимирська 42.

Вісті з краю.

"Вполніть удовлетворяють". Духовенство й парафіяне 2 округи борзенського повіту на Чернігівщині на своєму зібранні поставили відмовитися укралізувати службу Божу (як то пропонувала Центральна Рада), бо, мовляв, церковно-слов'янська мова "вполніть удовлетворяють" всі вимоги думи християнської.

Духовенство й парафіяне 3 округи борзенського повіту висловились: для служби Божої залишити церковно-слов'янську мову, казання говорити руською мою.

Те ж саме постановили й у 1-й округі козельського повіту.

Небажано й "недопустимі". На зібранні духовенства й парафіян 1-ої округи козельського повіту на Чернігівщині постановлено визнати небажаними читання в церкві українською мовою евангелія, апостола, часів, шестипсалмів та ектеній.

Духовенство й парафіяне 4 округи чернігівського повіту заведени української мови на службі Божій визнали—"недопустимі".

Резолюція робітників. На численному зібранні майстерових служачих та робочих рафінадного заводу Кеміт (м. Тростянець на Чернігівщині) обміркували питання сучасного менту. З докладом виступав В. Ф. Хар-

ченко. Одголосно ухвалено резолюцію, в якій між иншим §§ зазначено: домагатися демократично-федеративної республіки з задоволенням вимог України й Фінляндії.

Кривана сутинна. В селі Ковчині на Чернігівщині селяне стремно незадоволені хлібною монополією. Нещодавно на цьому ґрунті сталася сутинка між селянами й салдатами, з якими Харчева Управа прибула на село відібрати хліб.

В результаті одного з селян убито, а з салдатів—одного поранено.

Протест проти відокремлення Харківщини. Сумське товариство "Прогрес" на Харківщині послало до Центральної Ради такого листа:

"Загальні збори сумського товариства "Прогрес" протестують проти відокремлення Харківщини від Автономної України, сподіваючись, що Центральна Рада, як оборонець народних прав, вживе всіх заходів для об'єднання вилучених частин української території в єдину Автономну Україну".

Політичний вечір. Відбувся в Харкові в помешках громадської бібліотеки 6-ий політичний вечір агітаційної комісії Харківської Ради робітничих і салдатських депутатів.

Українська гімназія. Харківське українське товариство "Прогрес" відкриває першу в Харкові українську гімназію (мішану) з підготовчим класом на два відділи. Гімназія (Ярославська вул. № 10) розрахована на демократичне населення, а тому платять за правонавчання невисока: 60 карбованців підготовчий клас і 80 карбованців на рік 1-ий і 2-ий класи.

Кость Комарецький. В Одесі в ніч з 5 на 6 ВІ, як повідомляє "Українське Слово" (число 7) після тяжкої недуги упокоївся Кость Комарецький, український діяч, дуже популярний серед одеської української молоді. Кость Комарецький скінчив Новоросійський університет, 11 місяців був на театрі війни в польовому контролі в Галичині, бачив руйни нашого краю, тяжко поранено мучався й на останні захворів на ревматизм, який перейшов на серце—мікардит (запалення м'якушів серця) й майже два роки без перерви був в ліжку, за винятком кількох місяців, коли ходив на працю й працював на громадському ґрунті, як тільки була хоч маленька змога підвестися з ліжка. І же зворий, не пропуская жадного засідання ради "Нашої Коопераци", багато працює, коли дозволяє здоров'я й є одним з головних ініціаторів заложення української кнгарні при "Нашій Коопераци".

Ширший український демократ, соціаліст-революціонер по партійній приналежності, він повставав проти "національного зоологізму" й мріяв про заложення українсько-єврейського органу для обговорення українсько-єврейських справ і відносин.

Чимало писав в періодичній пресі, але, через природну, надзвичайну скромність ніколи не підписував свого прізвища.

Учнівські курси. В містечку Слав'янському Херсонської губернії, гурток учнів улаштував українські курси для вчителів та вчителів м. Слав'янська. Рада зверталася з проханням допомогти курсам до повітового земства й до губерньського, але скрізь їм відмовили. Тоді сама діти (учні гімназії, реальної, комерційної та технічної школи) влаштували вистави й заклали приват-доцента харківського університету за лекції. Курси тривали цілий місяць. Читали лекції кращі вчені сили Харківка. Курястів (між якими були й робітники) було дуже багато. Між иншим робі яким багато допомогли курсам гриміти.

Підробка документів. В Ромні на Полтавщині зловлено І. Харужка, який підроблював доку енти.

Лекція. Товариство "Прогрес" в Ромні на Полтавщині влаштує серію виказів на всієї суспільні теми. Першу лекцію ("Національне питання") прочитає О. Журавковський.

Нова форма шлюбу. У Вороскув, Радомисльського повіту на Київщині, приїхав салдат і привіз з собою якусь "даму", скликав сход і перед сходом заявив, що цю "даму" він визнає за свою жінку, а своєї вінчаної жінки зривається.

Агітація проти волостного земства. По селах Стригородської волости Радомисльського повіту на Київщині іде сильна агітація проти волостного земства. Ведуть агітацію багатари, особливо три брати Манасименки. Вони кажуть, що виборчі близькі затянуть людей у земство, де з них будуть дерти двадцять шкур.

В селі Вистрівці Слав'янського повіту на Київщині драматичний гурток "Прогрес" на користь сільської статустав ставили двічі, бо за браком

більшого помешкання, більшість публіки не мала змоги в перший день побачити виставу. Збору дала вистава 150 карбованців.

Денна вистава була влаштована для своїх селян, яких пускали на виставу безплатно.

Підтримання Центральної Ради. Губерняська нарада українських організацій, волостей, війська та флоту на Таврії послала Центральної Раді телеграму, в якій вона заявляє, що повороту до старого ладу нема й не може бути. Нарада гадає, що всі організації всіма засобами підтримуватимуть Українську Центральну Раду, як єдиний широкореволюційний орган на Україні.

Небезпека Андріївській церкві.

Кладу собі трудне завдання—звернути увагу громадянства і хоч культурної частини його на велику небезпеку, що загрожуює окрасі Києва Андріївській церкві.

Висока Андріївська гора, через зашквурні води розташована й осідає, а з нею сідає й має вже перекинутася незабаром твір Растрелі.

Нехай йде тяжка війна, нехай унутрішній нелад відібрав всю нашу енергію і всі кошти, а все-ж таки не можна спокійно поставитися до загибелі такої пам'ятки.

Церква св. Андрія має значиний пам'ятник історичний, потім як твір великого майстра, виконаний дійсно з незвичним артизмом і врешті яко неординарна коченна озака киявського красивду, котрий нам так цікаво заховати.

Ми, люде ХХ віку, повинні оцінювати церкву і в цю суму хвилю драматичної історії нашої штуки і культури, доведеної до здичавіння, не байдужістю відзиватися на небезпеку, завислу над церквою св. Андрія.

Потрібні жертви грошові для поправа церкви, а ще більше потрібне живе і щире зацікавлення цю небезпекою для киявського магістрату та де ковної влади.

Щоб церква не впала, треба обслідати саму гору й відвести десь воду з під гори, зарізнивши її одночасно підсилюю землі та каменю; необхідно зробити гору легчою згрупування її з споду. Для того можна би з'явити дарову силу подонених і ті невеликі кошти, що має вже сама церква, додати сюди сили, що можуть скластися з жертв.

Дай Боже, щоб з безцінним утвором штуки не сталося страшної катастрофи раніш, ніж прокинеться до праці над заховаванням збудовань мнудлої культури наші громадські провідирі; до цієї праці вони не мали сміливості боротися з вибагливими поглядами більшості т. йшли за течією масових думок, що церква суть предметами культури, а не культури... Але той погляд не достойний культурної і свідомої себе нації.

Варто раз рішучо аступити з цього шляху і спровадити свій досвід і сили на дійсні культурні придбання поруч з політичними, взявши для першого почину рятівника від загибелі Андріївської церкви—цього єдиного в своєму роді пам'ятника на Україні.

Н. Широцький.

ТЕЛЕГРАМИ.

Повідомлення Ставки.

(Офіційно 8).

НА ВСІХ ФРОНТАХ. Протягом 7 го вересня нічого серйозного не трапилось.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЛІТУВІВ. 6 вересня на південно-західному і руминських фронтів відбувся ряд боїв у повітрі, під час яких наші літуні знизили на розташуваних супротивника чотири апарата супротивника. В районі Новоселиці літун Василевський збив апарата супротивника. Літуні супротивника взяті в полон. В районі на північний схід від Ковеля наші літуні скинули 7 пудів вибухових речей на тиліві інституції супротивника в хуторах Черемношні і Дно.

ЗАХІДНИЙ І ПІВДЕННО-ЗАХІДНИЙ ФРОНТИ. 8 вересня—перестрілка, найбільш інтенсивна, в районі на південний захід од Пестєви.

РУМІНСЬКИЙ ФРОНТ. У вечері 7 вересня після артилерійної підготовки супро инням тріачи атакував позиції руминців в районі на північ від Мунчело. Зсі атаки одбито. Намір супротивника вранці 8 вересня атакувати руминські позиції на північ від Грозесні також одбито.

НАВІСЬКИЙ ФРОНТ. Нічого важливого.

(Офіційно 9).

ПІВНІЧНИЙ ФРОНТ. На рижському напрямі 8 вересня частини супротивника після артилерійної підготовки переліли

в наступ, але наші передові частини упертою обороною, при допозні артилерії їх зупинили. В якостяхдському районі з ранку 8 вересня супротивники розпочав дужий артилерійний обстріл нашої позиції, головним чином оно і з участю Н.Зельбургу, а також інших пунктів близького талу, викиваючи при цьому хімічне знаряддя.

Коли л'ядня німці перейшли в наступ і захопили частину нашої позиції на південно-заході від Адмінана, причому пробілились в глибину нашого розташування на цьому участку і захопили деякі пункти в двох верстах від Двини. Наше військо під заслоном ар'єргардів переводиться на правий беріг Двини.

Вісті з п.-з. фронту.

ЖИТОМІР. 8. З Дубна повідомляють, що останніми днями над містом і ставцями щодня з'являється ціла ескадрилья аеропланів супротивника. Спійняно бомби.

Д. АРМІЯ. 8. На південно-західному фронті в районі Рудка-Синовицька, Вулька-Порська і на північ від залізничної Ковель—Сарна були сутинки розвідників, діяльність артилерії і літунів.

На південно західному фронті, в напрямі Лупька останніми днями помічається деяка живіть діяльність супротивника. Так, в районі хуторів Дзвінчак і Галичани артилерія супротивника вивела за минулу добу більш енергійну ніж звичайно діяльність.

(П. А.)

Нові наміри німців.

Д. АРМІЯ, 7. Наказом єврейської армії оповіщено, що згідно з одержаними відомостями німці готують нові за а и і зв'язь військо з ріжних пунктів фронту. Можлива з їх боку спроба зробити прорив у напрямі на Мінськ. Командуючий армією закликає пильно слідкувати за німцем, дати один одному слово не кидати позицій і разі натиску ворога і подвоїти енергію в праці на позиціях і боєвій підготовці.

(П. А.)

З французького фронту.

ПАРИЖ, 8. (Оф. днів. повід.) Ми з легкістю відперли напад супротивника на ділянку Серні та на північ від Воксельома.

На верденському фронті, в напрямі Бетанкура та Ля-Морвіля й у Шампаньї артилерія енергійно працювала. У гірській окрузі відбита німецька атака проти гори Монго. Супротивник мав значні втрати. Скрзь далі спокій.

(П. А.)

Морська війна.

СТОКГОЛЬМ, 8. З Кольмара повідомляють, що вчора на високості східної частини Еланду бачили ескадрилю з п'яти німецьких караблів, які гнались за невидимим підводним човном. Через значну дальність не було чути гарматних вистрілів, але вв'язко було видно вибухи гранат.

Результат бою невідомий.

(П. А.)

Борня з підводними човнами.

ЛОНДОН, 8. М'рська влада повідомляє, що нові заходи оборонного характеру трати підводних човнів, зроблені вдатно. Можна сподіватися, що надалі втрати поменшають, хоч потоплені караблі і будуть траплятися, але зате човни підводні зі свого боку будуть нищитися безмілосерно. Як спосіб захисту караблів є димова заслона. Адміралтейство дало більшості англійських караблів необхідні для цього апарати. Апарати ці, вивчені у воду випускають хмари густого диму, які цілком закривають карабел від нападу на нього підводного човна.

(П. А.)

Наказ арміям п.-з. фронту.

ПЕТРОГРАД, 8. Оповіщено наказа війську п.-з. фронту, в якому зазначено, що результатом останніх подій є ціла низка інцидентів в частях війська на ґрунті недовір'я і антагонізма, які можуть зменшити боєву силу армії. Такий стан речей тільки на користь німцям, сп'янілим від успіху під Рагово. Прямару громадянської війни треба розглядати, як нове лихо нашої країни. Не слід збільшувати його взаємним розбратом і недовір'ям. За Корніловим пішла лише невеличка кушка генералів, офіцерів і салдатів. Уся ж величезна маса армії лишалась вірною Тимчасовому Урядові. Наказ висловлює надію, що армійський комітет допоможе провесити ці погляди в армію.

Снасування петроградського ген.-губернаторства.

ПЕТРОГРАД, 8. Голова міністрія звернувся до петроградського генерал-губернатора Нальцького з листом, де каже, що зважаючи на ліквідацію корніловського бунту, тимчасовий уряд постановив скасувати посаду петроградського воєного генерал-губернатора і висловлює йому подяку за його діяльність на цій посаді.

(П. А.)

Одставна ген. Олексієва.
 МОСКВА, 9. "Русское Слово" сповідає, що начальни штабу Верховного головнокомандуючого генерала Олексієва увільнено в одставку. Заступником ген. Олексієва на цю посаду називають генерала Черемисова, який недавно був головою командуючим південно-західного фронту і якого швидко увільнив Корнілов.

Олексієв подався в одставку через непорозуміння з Керенським.

Телеграма ген. Черемисова.
 ПЕТРОГРАД, 8. Генерал Черемисов прислав голові армійського корпусу і армії телеграму, зазначаючи, що всякі виступи і боротьба в головному міністерстві Керенським є актом контрреволюційних сил. "Надіюсь", каже генерал, "що армійський комітет створить на тій же точці погляду і зуміє поставити на потрібну височину не тільки молодіші комітети, але й усе наше славетне військо".

Розгрукка Петрограду.
 ПЕТРОГРАД, 8. З Петрограду хочуть вислати киянців, яких там є 30.000, погрозкою ж займаються тільки 1.200.

Особливо нарада вияснила, що більшість евакуованих з Петрограду інституцій, має намір переїхати до Москви. Для цих інституцій треба 40.000 кв. саж. помешкань, але в Москві їх нема. Інтенданство вимагає 5 берків для перевозки ріжних речей в Ростов н/Д. Розгрукка Петрограду йде мляво. (П. А.)

Самоврядування Литви.
 (Власн. коресп.)
 ПЕТРОГРАД, 8. Член думи Ічас одержав повідомлення, що Германія готується завестися в Литві самоврядування.

Єврейський з'їзд.
 ПЕТРОГРАД, 8. Комітет по організації єврейського з'їзду намічає кількість делегатів в 507 чоловік. Крім того, салдати євреї приносять 30 делегатів. З'їзд відбудеться в кінці ц. р. у місті, де перебуватиме тимчасовий уряд. (П. А.)

Ліквідація корніловщини.
 ПЕТРОГРАД, 8. Організовано дві слідчі комісії: перша — до справи Ерделі, друга — для розбору часисенних справ, що виникли в зв'язку з бунтом Корнілова (П. А.)

Генерали-бунтари
 ПЕТРОГРАД, 8. Комисар армії Сургутов повідомляє комисара п.-з фронту Іорданського про усунення з посади командуючого армією Селіванова, начальника штабу гр. Камєнського і командира корпусу ген. Черкасова Іх усунути в посаду за те, що вони заявили про свою солідарність з телеграмою колишнього головнокомандуючого п.-з фронтом ген. Денікіна. Вони наказали розсілати по армії протурядову телеграму Корнілова. І вони ж наказали цілком спинити діяльність радіотелеграфу і передачу депеш тимчасового уряду Генерала ці арештовані і утворена комісія для розслідування справи (П. А.)

В армії.
 ПЕТРОГРАД, 7. Армійський Комітет єврейської армії, і разом з командуючим армією генералом Черемисовим, звернувся до міністра голови та до центральних демократичних організацій з депешою, вітаючи перемогу над контр-революцією та заклинаючи всю революційну демократію держатися купи (П. А.)

За кордоном
 ВАШИНГТОН, 8. Сьогодні на рахунок позики виплатили Англії 50 мільйонів і Франції 20 мільйонів доларів. (П. А.)

ПАРИЖ, 7. Фабрикант подарував бідним на зодягу 2.600.000 метрів сукна.

ПАРИЖ, 7. Палата депутатів без суперечки ухвалила резолюцію про тимчасове скасування закону про незалежність особи депутатів і зв'язку з справою Туржеда. (П. А.)

ПАРИЖ, 7. У російському посольстві під проводом довіреного по справі Севастопуло відбулося перше зібрання парижської секції центрального російського товариства по ночі війським бранцям. (П. А.)

ЛОНДОН, 7. Згорів фабрика Стратфорда. Пожар почався з вибуху хімічних матеріалів. Поповнені судна фабрики та сотні домів пошкоджені і людські не було. (П. А.)

ЦЕНТРОПОРТ, 7. Статс-секретар до військових справ Бенкер заявив, що в процесі призову новобранців другої черги близько 500.000 людей. На фронт відправлено 300.000 душ першої черги Бенкер заявив, що військовий департамент складає армію в 2.300.000 чоловіків. (П. А.)

В палаті депутатів.
 ПАРИЖ, 8. Лемері вкотре інтерпелює домагаючись пояснення з боку уряду як саме заходи він робить

для порозуміння з союзниками відносно дальшої війни і даже про необхідність вираженого поземени народів доцільно "перемога та згода". Лемері дуже критично докритикує війну, котра є війною засобів. Він каже що перемога того, хто має засоби кидати у другий засоби ті вичерпаються. Треба негайно опрацювати права народів не чекаючи ізольованих переговорів союзників без ясного визначення між собою перед обличчям Німеччини і її васалів Соціаліст Брюне питає яку саме відповідь має дати уряд на ноту папі й бажає щоб уряд пристав до відповіді Вільсона.

Целлеве відповідає, що роли уряду, це випрацювати план діяльності та виконати його. Франція протесе до думки, висловленої в закликів Вільсона. Він просить палату, щоб довірять урядові. Один депутат просить Рібо дати пояснення відносно переговорів з союзниками, на що той відповідає, що Франція не веде таємної дипломатії й може оповістити умови сичжені з союзниками, але тільки за згодою цих останніх. Франція не веде заборчої війни, вона хоче лиш повернення її Ельзасу й Лотарингії та заплата втрат народом, які потерпіли від винуватця, що потоптав людські права Ми, як і Англія, Італія та Росія не відповідали на ноту папі. Ми сказали яка наша мета війни. Дали виступав Ренодель, який поясняє, чому соціалісти втримались від участі у кабінеті й каже, що коли уряд покаже себе достойним голосу соціалістів і вони знов стануть на його бік. Далі зібрання ухвалило воєнну програму уряду й проходить до порядку денного. Формулу прийняв більшість 378 голосів проти одного. Зібрання закривається (П. А.)

Про красву Конференцію ради депутатів.
 ХАРЬКІВ, 6. Красва Конференція рада садатських та робітничих депутатів Денецької влоговина та Криворіжжя ухвалила зміцнити революцію та утворити на місцях центральну революційну владу, для чого кожен потрібно скликати революційного парламенту з представників ради депутатів Парламент мусить функціонувати до Установчих Зборів. (П. А.)

Всякі звістки.
 — Московська "шестёрка". В Москві в перший день загалом сформовано особливого органа у складі представників міського самоврядування, рад роб та салд. депутатів, представників штабу військової округи й прокурорського догляду, який називали "шестёркою" й надали йому мету керувати боротьбою з контр-революцією. Тепер через арешт Корнілова й других найбільш видатних учасників військової змови у виконавчому комітеті зняли питання про ліквідацію "шестёрки". Постановили однак поки що не ліквідувати "шестёрку", тому що вона істнувала ще до корнілівського ультиматума й за допомогою контр-розвідки зробила дуже велику послугу тимчасовому урядові, маючи найпевніші відомості про готування змови Зара; по відомостях контр-розвідки, а також і самої "шестёрки", змову це неможна вважати цілком ліквідованою.

"Шестёрка" мусить мати свої майже необмежені уповноваження в справі арештів, трусів та допитів осіб, яких вважають учасниками закладу.

— Скасування офіцерських організацій. По наказу командуючого московською військовою округою підполк. Рибцова в порядку військового стану зачинили московський відділ всеросійського союзу офіцерів армії й флоту та "Воєну Лігу".

За кордоном.
 Новий кабінет в Австрії. Під таким заголовком подає "Echo Polskie" відомості про реконструкцію кабінету Зайдлера.

Замість Ертеля міністерство хліборобства взяв Сільва Таровца.

Д-р Матая видав портфель торгу Цесареві, живинши його як портфель громадської опіки.

Утворено новий портфель громадського здоров'я, який віддали українцеві проф. Горбачевському. Не вперше українець увійшов в склад кабінету.

Також вперше вступив в уряд південний слов'янин Зальгер.

Курс кабінету лишається безмін. У внутрішній політиці кабінет ставить собі завданням повернути можливість непомітно поверот воєнного казначейства до нормальних часів.

В політиці кабінет має підкаватися про те, щоб спільно з парламентом перебувати констатувати держави на підставі наявних фактів, а не тільки правничих.

Де українських артистів.

Товариші Артисти
 Організаційний Комітет по скасуванню з'їзду українських артистів у медію 19-го сорвію о 3-й години дня в фойє театру Троїцького Народного дому, скликав загальні збори всіх українських артистів, хористів і інших професійних працівників сцени, які зараз пробувають у Києві, а також запрошують присути громадських діячів і представників організації, яким дорога та близька справа українського театру і його працівників-акторів. Порядок дня: 1) Реорганізація комітету, 2) всеукраїнський акторський з'їзд, 3) заснування акторської спілки, 4) видання "Театральних Вістей", 5) касовий відіт, 6) вільні внески в зв'язку з біжучими справами.

Дописи.

КОСТЯНТИНОГРАД (Полтавщина).
 Вже пізроку минуло з того дня, як почалася революція, а громадське і національне життя не змогло кристалізуватися і прийняти який певні форми. Приходиться ще й тепер говорити про стійкість національного життя. Стійкість та виявляється на кожному місці і тільки жде тих благородних робітників, які б дали їй належний напрям.

Найбільше увійшли в свідомість м.с.р., потрохи відомі і с.-д.: більше партійних організацій не виявлено остаточно. За браком чистоті буржуазних партійних організацій, таким громадством зробились для с.-р і особливо для спільних українських радикалів. Зпочатку не давали навіть говорити таким промовцям яких називали радикалами. Тепер така загостреність проходить; єсть навіть ознаки бажання порозумітись для спільної праці на ґрунті освіти народу, бо "жати багато, а робітників мало". В багатьох селах заложились спілки; зпочатку кинути гасла прийняті були в уязьку значинні і нічого більше не хотіли слухати, як тільки — земля всі нам зараз без всякої розважливості. Зараз помітно деяке розважання відношення до справ: готові послухати і про те, як же перевести ту реформу передачі землі трудящому люду, щоб рідний край не довести до фінансового банкрутства; та і про другі справи, які тепер відбуваються під час революції. От тільки ображені демократи вагаються заступати коза рявнице Іх так безпідставно ганяли. Одначе коли інтелектуальні робітники забудуть дрібні образи і одностайно стануть до праці, то робота Іх дасть велику користь. Особливо тепер час і місце "Просвітам". Заснування "Просвіти" вже почасти переводиться в життя. До цього часу відкрито на селах 33 "Просвіти". Тільки деякі з них працюють добре, напр. Мало-Перещепинська, де налічується до 300 членів, єсть бібліотека, впорядковуються вистави і заснована недільна школа для дорослих. Єсть і ще кілька що провадять зваво працю з більшими тільки животіють. Заснована "Просвіта" і в Костянтинграді, але й вона функціонує мляво. Зв'язку між повітом і городом нема; сами "Просвіти" не мають сталої організації і виробничого статуту. Врак виробленого статуту не дає спроможності встановити зв'язок села з повітом, а повіта з яким-небудь більшим центром, од якого можна було б одержувати потрібні директиви. На місці таких справ нікому дати; часто сами організатори не знають, які газети виходять і яка їх адреса.

В городі видаються два рази на тиждень "Вісті Костянтинградського Комітету", але в них і згадка нема про українські справи. Треба сказати, що і серед демократів, видимо, не виробилось певного погляду на українську справу. В резолюціях "Сов. роб. салд. та сел. депутатів" знаходимо порадони про передачу землі українському союзу, а в повіті провадиться агітація за те, щоб земельна справа рішалась Російськими установними зборами.

Про Раду і Секретаріат селянство нічого не знає. Відомо, що в городі істнує гурток с.-р українців, але він не спроможеться виявити своє національне лице. Єсть і учительська спілка, налічує до 540 членів, але вона жоді похи до в процесі суржування.

Редактор Андрій Ніколюк.
 Видав Товариство і думка Літератури, науки і мистецтва.

Оповіді.
 Україна. Галичина шукає вєчірній заняти Вільна від 3 год в зваз бунт і дуже добре писи на машині. Польська 16 м 19 Сиротів 2—0202—7

Повідомлення.

Сим повідомляємо що Видавниче Т-во "Кривня" взяло од Видавництва "Українська Школа" до видання Задачник для Початкових Шкіл р.р. І і ІІ Я. Челіги.

Земства, що бажали б придбати друге видання Задачник Я. Челіги, повинні повідомити про це Т-во завчасу.

При замовленнях треба прикласти завдатку по 30 коп. на кожний замовлений примірник.

Правління Т-ва "Кривня". Адр. Київ, Нестерівська, 27 Т-во "Кривня".

Т-во "Просвіта" заснувало у г. Кривині на Волині (Широка вул., буд. Горинштейна) книгарню, де можна купувати усякі українські книжки. 5—0194—4

Нові брошури
 Вийшли з друку і продаються в книгарнях такі видання Центрального Комітету української партії соціалістів-федералістів

1. Програма укр. пар. соц. фед. п. 25 к.
2. М. Кушнір. Земельна справа на Україні. п. 30 к.
3. В. Бойко. Земство і народні управи. ц. 20 к.
4. В. Бойко. Як вибрати у повітові Народні Ради та Управи. (друкується)

Т-во "ЧАС" у Києві
 друкує

ОДРИВНИЙ КАЛЕНДАРЬ
 НА РІК
 1918.

Ціна і умови продажу будуть подані пізніше.
 10—0024 А—2

Худож. ремісничі курси
 Е. Г. КОВАЛЕНКО
 приймають учениць на ранішній та вечірній курси — Обув., 2 від Капелюхів І м. Київ, І м. Вязана пачкою 2 вед. Нарвська № 11, пом. 34. 2-й поверх

Т-во "ЧАС" у Києві.
 Цими днями вийде з друку другим виданням

УКРАЇНСЬКА ГРАМАТИКА
 Проф. Є. ТИМЧЕНКО.
 Ціна 2 руб.
 Оптові замовлення не менше як на 50 прим. приймається в крамній (гуртовій) коморі.

Т-во "ЧАС" у Києві, Володимирська вул. 42.
 При задатках не менше половина вартости. 10—0025 В—2

Городська Управа цим повідомляє
 п. п. домовласників м. Києва, що розкладка оціночного й каналізаційного зборів з нерухомого майна (вмущества) на цей 1917 рік уже складено. Справки про суму оцінки прибутку, а також про розмір оціночного й каналізаційного зборів з кожного нерухомого майна можна доставити на Оціночному Столі Городської Управи від 10 до 2 год кожного присутственого дня. Скарги на несправедливу оцінку майна й розкладки можна подати, згідно з постановою Думи від 26 серпня тільки до 30 вересня цього 1917 р.

видавництво
"Популярна-наукова бібліотека імени Тараса Шевченка"
 розпочинає з дцем і жовтня (октябра) 1917 року випускати щотижня один № бібліотеки, яка буде необхідним і дуже помічним підручником для всіх просвітних організацій і тих осіб, що своїм головним обов'язком вважають ширення пресити серед українського народа.

Точну програму видавництва містити в газетній оповісті — річ дуже коштовна. Хто цікавиться тою програмою і бажає з нею познакомитись, нехай надішле в закритім листі 30 копійок марками; йому буде надіслана програма теж в закритім листі.

"Популярна-наукова бібліотека імени Тараса Шевченка" буде друкуватися лиш в стільких примірниках, скільки буде замовлено до кінця вересня (серпня) 1917 року. Тому треба поспішати а замовляти на програму, щоби опісля був час замовити бібліотеку.

Листи адресувати так: Київ, Велика Житомирська вул. № 12, помешк. 1. Видавництво "Популярна-наукова бібліотека імени Тараса Шевченка". 1—249—1

Приймається передплата на педагогічний журнал, орган Всеукраїнської Учительської Спілки

"Вільна Українська Школа"
 що виходить з 3 вересня при найблизній участі Ар. Бакаліського, Л. Відецького, Ол. Дорошківича, С. Русової, Ф. Сушицького, і С. Черкасева. Співробітникам згодились бути видатніми українські педагогічні сили. 1—248—1

Видавництво "УКРАЇНСЬКА ШКОЛА"
 під орудою С. Русової, Ю. Сірого, Я. Челіги і С. Черкасева
 вже вийшло і розсилається по замовленням

С. ЧЕРКАСЕНКО. "ПОЧАТОК" Граматика. Ціна 60 коп.

Слідом за сим вийдуть: С. Черкасева Рідна Школа. Читанка перша. Його ж Рідна Школа. Читанка друга — Головна складова Київ. Крамна комора Т-ва "ЧАС". Вел. Володим. 53. 1—248—1

На увагу Земствам, Кооперативам, "Просвітам"
 В цілях найширшого розповсюдження серед народу медичних, сільсько-господарських та інших знань, Видавництво "Село" видало серію планів для розвішування їх на стінах в сільських та кредитових товариствах, бібліотеках-читальнях "Просвіт", земських лікарнях, школах і т. више.

П Л А К А Т И Т А К І:
 1. Десять аповідів матерям (Як доглядати і годувати малюк дітей). Склад лікар Микола Левинський Ціна 10 коп.
 2. Десять заповідів здоров'я Склад лікар Микола Левинський 10 коп.
 3. Берітьесь сифілісу Склад лікар Р. Лещинський 10 коп.
 4. Прозьба кня. (Як годувати і ходити коза козя). 10 коп.
 5. Прозьба морави. (Як ту-ж тему) 10 коп.
 6. Десять заповідів здоров'я тваринських вранців. 10 коп.

Плакати продаються по всіх більших українських книгарнях.

Хто виписує з видавництва разом не менше 100 плакатів, має 10% знижки; — не менш 50 плакатів — 20%; знижки; — не менш 1000 плакатів — 30%; знижки. Книгарням знижка 30%. Пересилка за коштом покуцця.

Адреса Видавництва: Вінниця, Півд. губ., Видавництво "Село", В. Н. Гринькович. Друкарня Ака. Т-ва "Село" Володимирська у Києві.

Портрет Т. ШЕВЧЕНКА, роботи худ. Попова, копія з Крамського продається: Звириньць, Церковна ул. № 2 кв. 8. від 12—5 г. дня 3—0199—3

Вийшла з друку брошура "Земельне право" (60 стор.) Ю. Сірого. Видавна Т-ва "Воля" Ціна 49 коп. При замовленні звиш 100 примірн.-15% знижки. Головний склад: Вінниця-Миколаївський просп. 70. Видавнич. Т-ву "Воля". 5—240—2

В Празі, Півд.-Зах. доріг
 15 вересня (серпня) 1917 року о 1 год дня конкуренція на земельні роботи около 5000 куб. саж. з яких 3000 кубів є вагонної возки і 2.000 конвої, що розиттє ст. Козятина-по задроктованих заявах. Подроб. особого і поштою Київ, Правління Сл. Пути-від 11 до 4 год. дня. 1—241—1

Згуб. цукров. карт. № 2214 уваж. не дійсною. 1—0206—1

Т-во "Вернігора" Володимирська 43. Сими днями вийдуть з друку такі нові книжки:
 Гр. Шерстюк. Українська граматика ч. 1. ціна 85 коп.
 По Рудницькому. Корсетка географія України ч. 1 ціна 50 к.
 При замовленні кофче присилати 50% завдатку, зазначивши докладну адресу. 1—0203—1

Українське Видавництво
 А. Кащенко з 10 вересня, має таку адресу. Катеринослав, Басейна 8. 1—245—1

Потрібні учителі до української гімназії і вищої початкової школи. Веселі Терпи на Катеринославщині. Народна гімназія. 3—242—1

Архитект: Д. Даченко потріб. 1—2
 кінма. Маю дрво. Райтська 37 Нов. Зем. Управ. 2—0205—

Вийшли нові книжки Михайла Обідного "Під саявом волі" і Поезії "Левко козарюк, козацька дума". Купити можна в крамниці "Час", Вернігора кіоск Центр. Ради і Генерального Комітету. 2—0204—1

Продається револьвер з патронами. Довідиться Андрійська 8-м. 26 від 5 до 6 веч. 1—0207—1

Помешк. 2-3 кімн. з кухн. вигод. шукав. Може купити недор. мебелі. Листівно до контори "Н. Раді" для К. В. С. 1—246—1